

การเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

การเปลี่ยนศาสนา เป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาและเปลี่ยนความศรัทธาในศาสนาหนึ่งที่เคยนับถืออยู่ ไปยอมรับนับถือศาสนาใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนศาสนาที่เคยนับถือสืบกันมา ตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ จากปู่ ย่า ตา ยาย สืบต่อกันมายังบิดามารดาและบุตร เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก เพราะมนุษย์เราหากเกิดมาในชาติตระกูลใดเมื่อบรรพบุรุษนับถือศาสนาใด ลูกหลานก็มักจะนับถือศาสนานั้นสืบต่อมา หากมีการเปลี่ยนศาสนาเกิดขึ้นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจเปลี่ยนศาสนานั้นย่อมมีความสำคัญ เพราะการเปลี่ยนศาสนาจะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม การประพฤติ ปฏิบัติ ตลอดจนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมของกลุ่มชนนั้น ๆ

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ดังได้กล่าวแต่แรกแล้วว่า เดิมมีความเชื่อเกี่ยวกับการถือผี เป็นการถือด้วยความกลัว เพราะเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งพวกเขาไม่สามารถมองเห็นได้ แต่พวกเขาเชื่อว่าผีมีอยู่ทั่วไป และมองเห็นการกระทำทุกอย่างของพวกเขา หากการกระทำของพวกเขาทำให้ผีไม่พอใจ ผีจะลงโทษพวกเขาให้ต้องประสบกับภัยพิบัติ เกิดโรคร้าย ทำให้ต้องเจ็บป่วย ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ดังนั้นพวกเขาจึงมีการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นในสังคม ให้สมาชิกทุกคนในสังคมต้องยอมรับและประพฤติปฏิบัติ เพื่อไม่ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ผิด อันจะก่อให้เกิดการผิดผี และทำให้ผีโกรธไม่พอใจ อันจะก่อให้เกิดผลร้ายไม่เฉพาะเพียงแต่ตัวผู้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น หากยังมีผลต่อสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมด้วย เมื่อเกิดการ "ผิดผี" ขึ้นตามความเชื่อเดิมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง พวกเขาก็จะมีข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี เพื่อขอขมาและไถ่โทษในการกระทำผิดผี ดังนั้นเมื่อมีการเข้ามาเผยแพร่ของศาสนาอื่นในสังคมของพวกเขา ทำให้พวกเขาเปลี่ยนจากการถือผีไปนับถือศาสนาใหม่กันอย่างมากมาย

ปัจจัยของการเปลี่ยนศาสนา

ที่หมู่บ้านแม่โต ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีการเข้าไปเผยแพร่ศาสนาทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ด้วยเหตุผลของการเข้าไปเผยแพร่ที่แตกต่างกัน ศาสนาพุทธเข้าไปในฐานะตัวแทนของรัฐบาลไทย เพื่อเข้าไปเผยแพร่ให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย ให้หันมานับถือศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถืออยู่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ที่แตกต่างไปจากชนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่คริสต์ศาสนาเข้าไปเผยแพร่ในหมู่บ้านด้วยความต้องการเผยแพร่พระกิตติคุณของพระเจ้า และเป็นหน้าที่ของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ที่จะต้องออกไปเผยแพร่ศาสนาและประกาศพระกิตติคุณของพระเจ้าให้ผู้อื่นรับรู้ และรับเชื่อให้มีจำนวน สมาชิกรับเชื่อในพระเจ้าและรับใช้พระเจ้ายิ่งมากขึ้น

ในการศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่หมู่บ้านแม่โต ผู้ศึกษาได้พิจารณาแยกระหว่างศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์ว่า ในการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีปัจจัยอะไรบ้าง และในขณะเดียวกันก็จะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นควบคู่ไปด้วย

ศาสนาพุทธ

การเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมานับถือศาสนาพุทธ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีคือ

1. กรณีที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธอย่างเดียว ไม่ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี "บาพอ"
2. กรณีที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธและประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีควบคู่ไปด้วย "บาพอ เออะแม"

1. กรณีที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธเพียงอย่างเดียว "บาพอ"

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่บ้านแม่โต๊ะที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ "บาพอ" ครอบครัวแรก (ทำพิธีกรรมตัดผีแล้ว) เป็นครอบครัวของอดีตผู้ใหญ่บ้าน และครอบครัวของน้องสะใภ้ ซึ่งได้เปลี่ยนศาสนาขณะที่กำลังดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และในขณะนั้นที่หมู่บ้านก็มีพระธรรมจาริกเข้ามาตั้งอาศรมอยู่แล้ว (อาศรมพระธรรมจาริกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 และอดีตผู้ใหญ่บ้านได้ทำพิธีกรรมตัดผีเพื่อนับถือศาสนาพุทธเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2524) สำหรับเหตุผลของการเปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาพุทธนั้นอดีตผู้ใหญ่บ้าน ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "การถือผีเป็นเรื่องที่ยุงยาก มีข้อห้ามมากและมีพิธีกรรมหลายอย่างจึงได้ทำการตัดผีมานับถือศาสนาพุทธ"¹

เมื่อเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธนั้นสมาชิกทุกคนในครอบครัวของอดีตผู้ใหญ่บ้าน (ดูผังเครือญาติหน้าที่ 86) ก็จะนับถือศาสนาพุทธทั้งภรรยาและบุตรที่ยังไม่แต่งงาน สำหรับบุตรที่แต่งงานแล้วก็สามารถเปลี่ยนศาสนาไปนับถือศาสนาใดก็ได้ตามแต่เหตุผลของคู่สามีภรรยาจะตัดสินใจ² เช่น ครอบครัวของอดีตผู้ใหญ่บ้านมีบุตรด้วยกัน 6 คน บุตรทั้ง 6 เมื่อยังไม่ได้แต่งงานก็จะนับถือศาสนาพุทธตามบิดามารดาแต่ภายหลังเมื่อแต่งงานแล้วดังเช่นบุตรคนที่ 3 และคนที่ 5 ได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ ด้วยเหตุผลการเปลี่ยนที่แตกต่างกัน คือบุตรคนที่ 3 เมื่อแต่งงานแล้วกับหญิงกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผีพวกเขาก็ยังคงนับถือศาสนาเช่นเดิมแต่ต่อมาตัวบุตรคนที่ 3 เกิดอาการเจ็บป่วยรักษาไม่หาย เพื่อนบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ที่บ้านแม่ลาเอกได้ชักชวนให้นับถือศาสนาคริสต์และเมื่อเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ก็หายจากอาการเจ็บป่วย ส่วนบุตรคนที่ 5 ซึ่งเป็นผู้หญิงได้แต่งงานกับกะเหรี่ยงบ้านดินตาดในตำบลเดียวกันซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ เมื่อปีที่แล้ว และได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ตามสามีภายหลังจากการแต่งงาน และในขณะนั้นบุตรสาวคนที่ 5 ของอดีตผู้ใหญ่บ้านก็ยังคงอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ยังไม่ได้แยกบ้าน

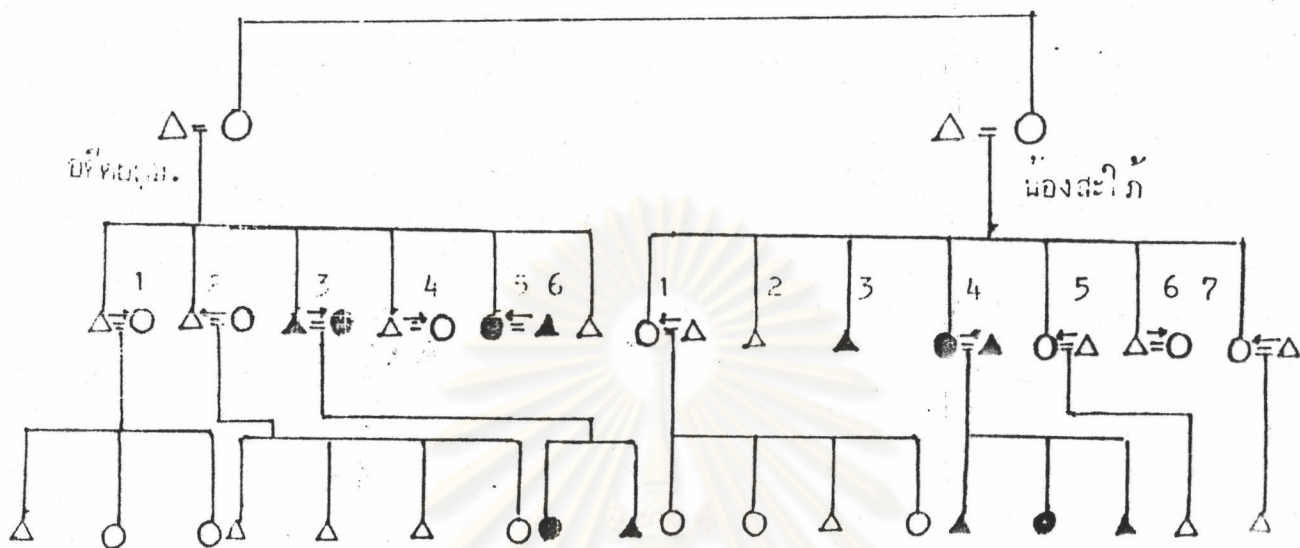
¹ นายพะแสะ โคโตะ อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านแม่โต๊ะ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2534

² ฟังอ้าง

สำหรับครอบครัวน้องสะใภ้ของอดีตผู้ใหญ่บ้านภายหลังการเปลี่ยนศาสนาบุตรทุกคนก็นับถือศาสนาตามบิดาและมารดา แต่ภายหลังด้วยเหตุผลความจำเป็นส่วนตัวทำให้มีบางคนเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ เช่นบุตรชายคนที่ 3 ซึ่งยังเป็นโสดและยังอาศัยอยู่กับบิดามารดาแต่เป็นคนที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง มีอาการปวดท้องเรื้อรังรักษาไม่หาย เพื่อนบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ที่บ้านแม่ลาเอกได้ชักชวนให้มานับถือศาสนาคริสต์และพาไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลในตัวจังหวัดเชียงใหม่ และบุตรสาวคนที่ 4 ภายหลังได้แต่งงานกับกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี แต่ภายหลังทั้งคู่ได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ โดยให้เหตุผลว่า "เอาะแซ เตอะมื่อ"¹ (กะเหรี่ยงที่เปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาคริสต์จะให้เหตุผลของการเปลี่ยนศาสนาว่าการถือผีไม่สนุก "เอาะแซ เตอะมื่อ" เพราะยุ่งยากเกี่ยวกับพิธีกรรมและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก)

จากการศึกษาการเปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาพุทธ (ตัดผี) ของครอบครัวผู้ใหญ่บ้านและครอบครัวน้องสาวผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสมัยเดียวกันด้วย จะพบว่า ในขณะที่ดีที่สุดผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านได้มีโครงการพระธรรมจาริก เข้ามาเผยแพร่ในหมู่บ้านแม่ใต้ และโครงการพระธรรมจาริกก็เป็นโครงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในหมู่บ้านเขาตามนโยบายของรัฐบาล และเมื่อโครงการเข้ามาจะทำให้ผู้ใหญ่บ้านและครอบครัว ตลอดจนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต้องทำตนเป็นแบบอย่างแก่ราษฎรในปกครองจึงได้ประกอบพิธีกรรมตัดผีเปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธ และอีกเหตุผลหนึ่งก็จะพบว่า การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการถือยุ่งยากมีข้อห้ามในการปฏิบัติมาก นอกจากการต้องประกอบพิธีบูชาเช่นสรวงตามประเพณีแล้ว หากไปประพฤติปฏิบัติที่ทำให้ผีไม่พอใจเกิดการ "ผิดผี" ก็จะต้องประกอบพิธีเลี้ยงผีเพื่อขอขมาโดยการฆ่าหมู ไก่ ซึ่งทำให้ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการประกอบพิธีกรรมบ่อยครั้ง

¹ นางบอดี วารา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2534

- = นั้บถึอศานาพุทธ (คั้คณึ) "บาพอ"
- △ = นั้บถึอศานาพุทธ (คั้คณึ) "บาพอ"
- = นั้บถึอศานาครึสค
- ▲ = นั้บถึอศานาครึสค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 17 ผังเครือญาติครอบครั้วกะเหริ้บงที่นั้บถึอศานาพุทธคั้คณึ (บาพอ)

2. กรณีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี "บาพอเอาะแม"

ที่หมู่บ้านแม่โตมีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอยู่ 17 หลังคาเรือนที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผีเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแม่โตโรงเรียน 8 หลังคาเรือน อาศัยอยู่ในบ้านแม่ลาเอก 3 หลังคาเรือน และบ้านแม่โตกลาง 1 หลังคาเรือนและที่บ้านแม่โตในอีก 5 หลังคาเรือน

ในจำนวนผู้ที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี 17 หลังคาเรือน มี 2 หลังคาเรือนที่บ้านแม่โตได้ให้บุตรชายบวชในพระพุทธศาสนา โดยบุตรคนแรกเป็นบุตรของหัวหน้าหมู่บ้าน "ฮือโฮ" ซึ่งเป็นพี่ชายของอดีตผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันพระภิกษุของคณได้สำเร็จการศึกษาที่โรงเรียนวัดศรีโสดาและได้เข้าร่วมโครงการพระธรรมจาริกอยู่ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอีกคนที่ได้บวชในพระพุทธศาสนาเป็นบุตรชายของน้องภรรยาของหัวหน้า "ฮือโฮ" พี่จะบวชได้ประมาณ 3 เดือนที่ผ่านมา ปัจจุบันอยู่เฝ้าอาศรมพระธรรมจาริกที่บ้านแม่โต เพราะที่อาศรมไม่มีพระธรรมจาริกจำพรรษาอยู่เนื่องจากคนเก่าได้ลาออก

การนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการถือผีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงบ้านแม่โตนั้นเป็นการนับถือเพราะความเชื่อที่ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาของคนไทยถ้าพวกเขาจะเป็นคนไทยพวกเขาต้องนับถือศาสนาพุทธ เพราะหากถามพวกเขาว่านับถือศาสนาอะไร มักจะได้คำตอบที่ย้อนกลับมามากว่า "แล้วครูนับถือศาสนาอะไร?" (กะเหรี่ยงมักเรียกคนแปลกหน้าชาวไทยที่เข้าไปในหมู่บ้านว่าครู) เมื่อได้รับคำตอบว่า "นับถือศาสนาพุทธ" พวกเขา ก็จะบอกทันทีว่า "เป็นคนไทยต้องนับถือศาสนาพุทธ" หรือบางคนที่ถูกถามว่านับถือศาสนาอะไรก็จะตอบทันทีว่า "นับถือศาสนาพุทธเหมือนคนเมือง (ไทยเหนือ) แต่ยังไม่เลิ้งผีอยู่" ในการศึกษาผู้ที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี 17 หลังคาเรือน พบว่า เหตุผลการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่บ้านแม่โตโรงเรียน 8 หลังคาเรือนสามารถจำแนกได้ดังนี้ 3 หลังคาเรือนให้เหตุผลการเปลี่ยนศาสนาว่าเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ เพราะเป็นคนไทยต้องนับถือศาสนาพุทธ และอีก 4 หลังคาเรือน ให้เหตุผลการเปลี่ยนศาสนาว่าเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธเพราะ ได้แต่งงานกับคนเมืองหรือกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้ต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธตามคู่สมรสแต่ก็ยังคงถือผีตามเดิมและอีก 1 หลังคาเรือนให้เหตุผลการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธว่า เป็นเพราะศาสนาพุทธและผีเป็นสิ่งเดียวกัน

ที่บ้านแม่โตกลาง และในบ้านแม่โตโน ในผู้ที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี 6 หลังคาเรือน ให้เหตุผลการนับถือศาสนาพุทธว่าการนับถือศาสนาพุทธทำให้พวกเขาสามารถถือผีตามประเพณีเดิมควบคู่ไปด้วย ได้สำหรับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่บ้านแม่ลาเอกที่นับถือพุทธศาสนาควบคู่กับการถือผี 3 หลังคาเรือน ให้เหตุผลของการเปลี่ยนศาสนามาับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผีแตกต่างกัน คือ หลังคาเรือนหนึ่ง ให้เหตุผลของการเปลี่ยนศาสนามาับถือศาสนาพุทธว่าเพราะเป็นคนไทยจึงต้องนับถือศาสนาพุทธและอีกหลังคาเรือนหนึ่งให้เหตุผลว่า พุทธศาสนาและผีคือสิ่งเดียวกันและอีกหลังคาเรือนหนึ่งที่นับถือพุทธศาสนาควบคู่กับการถือผี เพราะการแต่งงาน โดยเป็นหญิงสาวกะเหรี่ยงที่ได้แต่งงานกับหนุ่มกะเหรี่ยงนับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี จึงทำให้นับถือศาสนาพุทธตามสามี

ในกลุ่มของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผีสามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มหนึ่งเป็นพวกที่ต้องการตัดผีแต่ทางพระธรรมจาริกยังไม่ได้นำเนินการตัดให้ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นพวกที่ยังไม่ต้องการตัดผี ยังคงต้องการที่จะคงไว้ซึ่งจารีตประเพณีเดิมของเผ่าไว้ แต่ก็ยังมีบางคนที่ไม่ต้องการตัดผี และเรียกตนเองว่านับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผีเพราะตัดผีไม่ไหว และไม่สามารถเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ได้เพราะทางคริสตศาสนาจะให้ผู้ที่เข้ามาับถือศาสนาคริสต์ละทิ้งการเสพนั่ง เสนตืดและอบายมุขต่าง ๆ

การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ (ตัดผี) "ชาวพอ" และกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี "ชาวพอเอะแม" จะไปร่วมทำบุญที่อาศรมพระธรรมจาริกในวันเข้าและออกพรรษาจะไปตักบาตรและฟังเทศน์ แต่ในวันพระธรรมสวนะพวกเขาจะไม่ไปประกอบพิธีกรรมที่อาศรม แต่จะถือว่าวันพระเป็นวันศีลที่เป็นวันหยุดสำหรับพวกเขาจะไม่ออกไปทำไร่ทำนาหรือตัดไม้ เพราะอาจทำให้พลาดหลังถูกของมีคมทำให้ต้องได้รับบาดเจ็บ

การเปลี่ยนแปลงภายหลังการเปลี่ยนศาสนา

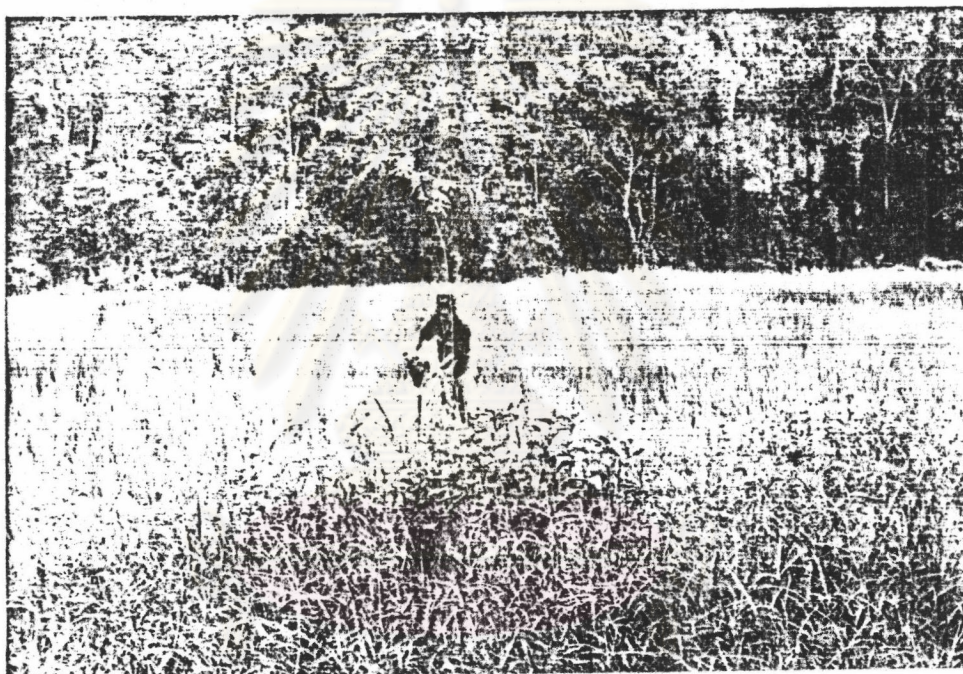
1. ละทิ้งความเชื่อเดิม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีคือ

1.1 กรณีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ (ตัดผี) "บาพอ" พวกเขาจะละทิ้งความเชื่อเดิมเกี่ยวกับผีทั้งหมดรวมถึงผีบรรพบุรุษด้วย จะไม่มีการประกอบพิธีกรรมเอาะแมะ ไม่มีการเลี้ยงผีไร่ ผีนา ผีป่า ผีดิน และผีน้ำ แต่พวกเขายังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องยักที่เป็นผู้สร้างป่าเทอญและยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขวัญของมนุษย์ว่ามีด้วยกัน 37 ขวัญ และชอบท่องเที่ยวไป หากขวัญหนีหรือหายไปจะทำให้ร่างกายเจ็บป่วยจะต้องทำพิธีเรียกขวัญ "ก๊อกลา" ถ้าขวัญกลับมาหาร่างกายก็จะหายจากอาการเจ็บป่วย และถ้าหากไม่หายก็ต้องนำส่งโรงพยาบาล

1.2 กรณีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการถือผี "บาพอ เอาะแมะ" พวกเขาจะยังคงปฏิบัติตามความเชื่อเดิม ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับผี ยังคงประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี "เอาะแมะ" ยังคงเลี้ยงผีไร่ ผีนา เมื่อข้าวเริ่มตั้งท้องเพื่อให้ผีเฝ้าปกป้องรักษาดูแลผลผลิตไม่ให้ได้รับความเสียหาย ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับผีป่า ผีดิน ผีน้ำ มีการบรวงสรวง อ้อนวอนขอให้ผีช่วยปกป้องรักษา และยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับการเสี่ยงทาย ทำนายโชคชะตา และมีความเชื่อเกี่ยวกับ "ยั่ว" และยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขวัญว่ามี 37 ขวัญ และเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยเช่นเดียวกันกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ (ตัดผี) "บาพอ"

2. มีการยอมรับความเป็น "คนไทย" จะพบว่าในกลุ่มของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ (ตัดผี) และไม่ตัดผีมีการยอมรับความเป็นไทยและมีการแต่งงานกับคนไทย (เหนือ) ในขณะที่ในกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์จะไม่พบที่มีการแต่งงานกับคนไทย (เหนือ) ยกเว้นแต่จะ แต่งงานกับคนเผ่าเดียวกันและนอกจากนี้กะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ (ตัดผีและไม่ตัดผี) ยังมีการยอมรับภาษาไทยมีการพูดโต้ตอบเมื่อถูกถามแม้จะมีความอายที่จะพูดอยู่บ้าง ผิดกับกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ที่จะพูดภาษากะเหรี่ยงและไม่ค่อยพูดภาษาไทย อีกทั้งในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของกลุ่มชาวเขาที่นับถือศาสนาคริสต์ ก็จะใช้ภาษากะเหรี่ยงและเน้นการแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าเมื่อต้องไปร่วมพิธีกรรมในโบสถ์ ในขณะที่ทางฝ่ายพุทธศาสนาไม่ได้เน้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 18 ภาพของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผีทำพิธีกรรมเลี้ยงผีนา

3. การเปลี่ยนแปลงของลักษณะบ้านเรือน มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของอาคารจากเดิมบ้านของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะเป็นบ้านทำด้วยไม้ฟาก หลังคามุงด้วยใบตองตึงหรือหญ้าคา ไม่มีหน้าต่าง มีห้องเพียงห้องเดียวซึ่งเป็นทั้งห้องครัวและห้องนอนมีเตาไฟอยู่กลางห้อง แต่ปัจจุบันนี้จะพบว่าแบบบ้านมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมคือบ้านจะมีลักษณะ เป็นบ้านที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงด้วยกระเบื้อง มีหน้าต่าง มีการแบ่งห้องนอนออกเป็นหลาย ๆ ห้องตามจำนวนสมาชิกในบ้าน และเตาไฟแยกออกจากห้องนอน ทำห้องครัวแยกต่างหากไปปลูกติดกับตัวบ้าน ลักษณะของบ้านเหมือนกับบ้านของคนพื้นราบทั่วไป ซึ่งต่างจากบ้านของกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ ที่ยังคงมีลักษณะบ้านแบบเดิมหรือถึงแม้จะเปลี่ยนเป็นบ้านแบบถาวรขึ้น โดยการมุงกระเบื้อง ปลูกด้วยไม้เนื้อแข็งแต่ก็ไม่ได้มีการแบ่งห้องออกเป็นหลาย ๆ ห้อง เช่นบ้านกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ

เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงลักษณะบ้านเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเนื่องมาจากแต่เดิมกะเหรี่ยงที่ถือผี เมื่อผู้หญิงที่เป็นเจ้าของบ้าน (ภรรยา) เสียชีวิตลง สามีจะต้องทำการรื้อถอนบ้านแล้วไปหาที่ปลูกบ้านใหม่ แต่เมื่อเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธไม่ว่าจะตัดผีหรือยังคงถือผีอยู่เมื่อภรรยาเสียชีวิต สามีก็ไม่ต้องรื้อบ้านและย้ายที่ปลูกบ้าน แต่ยังคงอยู่บ้านหลังเดิมกันได้

ศาสนาคริสต์

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงบ้านแม่โต๊ะที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์สามารถแบ่งปัจจัยการเปลี่ยนศาสนาได้เป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ตามบิดามารดาหรือสามีภรรยา
2. กรณีของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์เพราะเจ็บป่วยรักษาไม่หาย และมีฐานะยากจน

1. กรณีของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ตามบิดามารดาหรือสามีภรรยาและสืบต่อไปยังบุตรหลาน

ที่หมู่บ้านแม่โต๊ะ ดังได้กล่าวมาแต่แรกแล้วว่า ประกอบด้วย 4 กลุ่มบ้านคือ บ้านแม่โต๊ะโรงเรียน บ้านแม่โต๊ะกลาง บ้านแม่โต๊ะโน และบ้านแม่ลาเอก ที่บ้านแม่ลาเอกนี้มีประชากรทั้งหมด 14 หลังคาเรือน เป็นบ้านของกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ถึง 11 หลังคาเรือน ที่เหลือ

เช่นเดียวกับบิดามารดา แต่เมื่อแต่งงานกับชายกะเหรี่ยงซึ่งเป็นคนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่นับถือศาสนาคริสต์ตามบิดามารดาของเขาที่อพยพมาจากประเทศพม่า เข้ามาทางจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้บุตรคนที่ 1, 2, 6 เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ตามสามี จากการพูดคุยกันทราบว่า สาเหตุการเปลี่ยนศาสนาของบิดามารดาของกะเหรี่ยงที่เข้ามาแต่งงานกับกะเหรี่ยงบ้านแม่ลาเอก เพราะความยากจนไม่สามารถหาหมู่มากพอประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีได้ โดยนายจ๋อโย ปากกว้าง เป็นกะเหรี่ยงจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เข้ามาแต่งงานกับหญิงสาวกะเหรี่ยงที่บ้านแม่ลาเอก ได้กล่าวถึง

"เมื่อเจ็บป่วยก็ต้องเลี้ยงผี มิไม่มีก็ต้องการให้ได้ กลุ้มใจมาก แต่เมื่อมานับถือศาสนาคริสต์ "บายวา" สบาย ไม่ต้องเลี้ยงผี"

เมื่อบุตรสาวชาวกะเหรี่ยง 3 คน ได้แต่งงานกับหนุ่มกะเหรี่ยงคริสเตียน เมื่อมีบุตรบุตรหลานก็นับถือศาสนาคริสต์ตามบิดามารดา จึงทำให้บ้านแม่ลาเอกเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์ เพราะสังคมกะเหรี่ยงมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานภายหลังการแต่งงานแบบมาตาเลีย (matrilocal) ฝ่ายชายจะต้องย้ายมาอยู่บ้านของฝ่ายหญิงภายหลังการแต่งงาน และในคนรุ่นอายุต่อไปของกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ก็พบว่า ยังคงนับถือศาสนาคริสต์อยู่ เพราะว่าในหมู่บ้านเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์จะพบว่า มีการแต่งงานเฉพาะคนในเผ่าเดียวกันไม่ว่าจะนับถือศาสนาพุทธหรือผี แต่ภายหลังการแต่งงานแล้วก็ต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ เนื่องจากเป็นกฎของทางฝ่ายคริสต์ ศาสนาที่กำหนดให้กะเหรี่ยงแต่งงานกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ภายหลังการแต่งงานจะต้องให้คู่สมรสเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ หากภายหลังแต่งงานคู่สมรสไม่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ บุคคลนั้นจะถูกตัดสิทธิและชื่อออกจากการเป็นสมาชิก และจะถูกตัดสิทธิการรับความช่วยเหลือทุกอย่างที่อาจจะได้รับ² เช่น ทุนการศึกษา การแจกสิ่งของ ผ้าห่ม และเสื้อกันหนาว

¹ นายจ๋อโย ปากกว้าง อายุ 64 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2534

² นายปะลิ ปากกว้าง ผู้ใหญ่บ้านแม่โต๋ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2534

ไม่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ บุคคลนั้นจะถูกตัดสิทธิและชื่อออกจากการเป็นสมาชิก และจะถูกตัดสิทธิการรับความช่วยเหลือทุกอย่างที่อาจจะได้รับ¹ เช่น ทุนการศึกษา การแจกสิ่งของ ผ้าห่ม และเสื้อกันหนาว

สำหรับบุตรอีก 3 คนที่เหลือเป็นบุตรสาว 2 คนต่อมาภายหลังได้แต่งงานกับกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี จึงทำให้ครอบครัวนี้ยังนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการถือผี สำหรับบุตรชายที่มีเพียงคนเดียวนั้นตัดสินใจ และอาศัยอยู่กับพี่สาวคนโตที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ตามสามี แต่ตัวเขายังถือผีอยู่เช่นเดิม และเรียกตนเองว่านับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการถือผี "บาพอ เออะแม" สาเหตุหนึ่งที่กะเหรี่ยงผู้นี้ไม่สามารถเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ได้ ก็เพราะว่าทางศาสนาคริสต์มีข้อห้ามสำหรับผู้ที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ว่า จะต้องเปลี่ยนจิตใจ เปลี่ยนชีวิต ละทิ้งความเชื่อเดิมทุกอย่าง รวมทั้งต้องละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุขทุกชนิด ห้ามลักขโมย ห้ามพูดเท็จ ผู้ที่จะเปลี่ยนศาสนา นับถือศาสนาคริสต์จะต้องเปลี่ยนชีวิตจากที่เคยปฏิบัติมา² ในขณะที่พุทธศาสนาไม่ได้เน้นในจุดนี้ และไม่มีข้อห้ามเช่นนี้ จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ตัดสินใจ และไม่อยากเลิกมักจะบอกว่าตนนับถือศาสนาพุทธควบคู่กับผี "บาพอ เออะแม" ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่อาศรมพระธรรมจาริกเลย

2. กรณีของผู้ที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์เพราะการเจ็บป่วยที่รักษาไม่หายและมีฐานะยากจน

จากจำนวนผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ที่บ้านแม่ไต นอกจากการนับถือศาสนาคริสต์ตามบิดามารดา หรือตามสามีหรือภรรยาภายหลังการแต่งงาน จะพบว่าเหตุผลอีกเหตุผลหนึ่งที่ได้รับทราบในการเปลี่ยนศาสนา คือ การเจ็บป่วยที่เรื้อรังรักษาไม่หาย ต้องสิ้นเปลืองเงินทอง หาหมอ ไก่ มาเลี้ยงผี แต่ก็รักษาไม่หาย บางรายบอกว่า จนไม่รู้จะหาหมอไก่จากที่ไหนมาเลี้ยงผี ต่อมาเมื่อเพื่อนบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์จากบ้านแม่ลาเอกแนะนำให้เปลี่ยนศาสนา นับถือศาสนาคริสต์ และแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลจนหาย และเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ตั้งแต่นั้นมา

¹ นายปะลิ ปากว่าง ผู้ใหญ่บ้านแม่ไต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2534

² อาจารย์คือชิ คริสต์จักรทั่วย่าน "เบทาเนีย" สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2534

ในการศึกษาพบว่า เหตุผลการเปลี่ยนศาสนา นับถือศาสนาคริสต์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงบ้านแม่โต เพราะการเจ็บป่วยที่รักษาไม่หายและมีฐานะยากจน มีจำนวน 9 ราย เป็นกะเหรี่ยงบ้านแม่โตโรงเรียน 1 ราย ซึ่งเป็นครอบครัวของหญิงหม้ายชื่อ แก้วไม้ ที่สามีเสียชีวิต เมื่อ 3 ปีก่อนและทิ้งบุตร 7 คน ไว้ให้นางต้องเลี้ยงดู ครอบครัวของนางมีฐานะยากจน ไม่มีที่นาและไร่ นางหาเลี้ยงชีพด้วยการทำงานรับจ้างในไร่นาจของคนเมืองในหมู่บ้านใกล้เคียง ได้ค่าจ้างอัตราวันละ 30-50 บาท เพื่อหาเงินมาซื้อข้าวและเกลือเลี้ยงบุตร ซึ่งบุตรสาวคนเล็กของนางเป็นโรคขาดสารอาหารด้วยและมีน้ำหนักต่ำกว่าเด็กในอายุรุ่นเดียวกัน หากวันไหนไม่มีงานรับจ้าง นางก็จะไปขอความช่วยเหลือจากกะเหรี่ยงแม่ลาเอก ได้แนะนำนางให้เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ และนางก็ได้ทดลองมาเข้าโบสถ์ จนเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2534 นางก็ได้เปลี่ยนศาสนา มานับถือศาสนาคริสต์ และชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ เพราะการเจ็บป่วยที่รักษาไม่หายและมีฐานะยากจน ที่บ้านแม่โตในจำนวน 6 ราย คือ ครอบครัว

นายคาบ และนางนงซี วารา บ้านเลขที่ 29 เปลี่ยนมานับถือคริสต์ 2 ปีแล้ว

นายเนดา เคะโะ บ้านเลขที่ 25 เปลี่ยนมานับถือคริสต์ 5 ปีแล้ว

นายนะบริ นะธิวารา บ้านเลขที่ 15 เปลี่ยนมานับถือคริสต์ 5 ปีแล้ว

นายจะมื่อธิ บ้านเลขที่ 8 เปลี่ยนมานับถือคริสต์ 5 ปีแล้ว

นายลาเซง นางบอที กาเกะ บ้านเลขที่ 1/1 เปลี่ยนมานับถือคริสต์ 5 ปีแล้ว

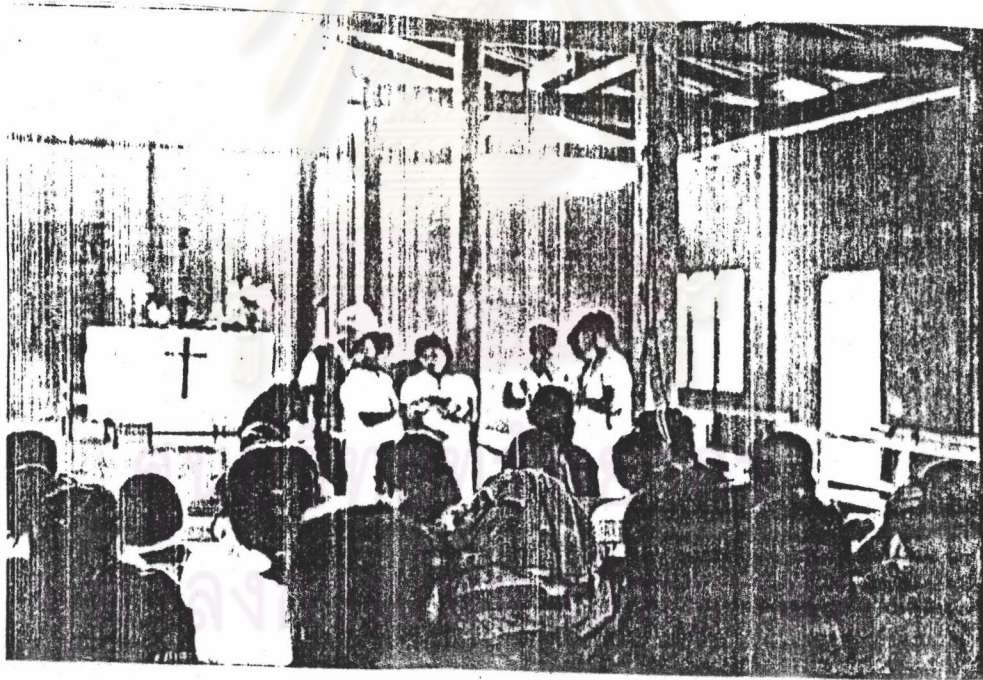
นายบริจะ นางคำบ่อ โคะโค บ้านเลขที่ 10/1 เปลี่ยนมานับถือคริสต์ 2 ปีแล้ว

โดยทั้ง 6 ครอบครัว ที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์จะมีเหตุการณ์การเปลี่ยนคือสมาชิกในครอบครัวป่วยแล้วรักษาไม่หาย โดยมีวิธีการการเลี้ยงผี ทำให้สิ้นเปลืองเงินในการซื้อหมู ไก่ มาประกอบพิธีกรรมหลายครั้งแต่ก็ไม่หาย จนเมื่อมีเพื่อนบ้านที่บ้านแม่ลาเอกมาแนะนำให้เปลี่ยนมานับถือคริสต์ศาสนาและให้พาไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล เมื่อหายแล้ว พวกเขาจึงได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์

และจากการศึกษาที่บ้านแม่ลาเอก พบว่ามี 2 ครอบครัว ที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ เพราะเหตุผลของการเจ็บป่วยรักษาไม่หาย และมีฐานะยากจน คือ ครอบครัวของนายพะเงะตุน บ้านเลขที่ 6 และครอบครัวของนายพะนะบ่าซู่ โดยทั้งสองครอบครัวเปลี่ยนนับถือศาสนาคริสต์ เพราะสมาชิกในบ้านป่วยรักษาไม่หาย แต่เมื่อเพื่อนบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ แนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาล เมื่อรักษาหายจึงเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์

การร่วมกิจกรรมทางคริสตศาสนา

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์จะปฏิบัติตนเช่นคริสเตียนทั่วไป จะมีความร่วมมือและมีความรักต่อกัน และในทุกวันอาทิตย์ก็จะเข้าโบสถ์ทำพิธีร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า อธิษฐานขอพรพระเจ้าเข้า กลางวัน และตอนเย็น และในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาที่จะต้องไปร่วมกับคริสตจักรอื่น เช่น วันคริสตมาส ขอบุคพระเจ้า และการทำพิธีล้างบาป รับศีล พวกเขา ก็จะไปด้วยพร้อมเพรียง โดยจะแต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยง มีข้อน่าสังเกตว่ากิจกรรมทุกอย่างที่ทำ จะใช้ภาษากะเหรี่ยง ไม่มีภาษาอื่นปะปนอยู่เลย

ภาพที่ 19 ภาพการร่วมกิจกรรมในโบสถ์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์

การเปลี่ยนแปลงภายหลังการเปลี่ยนศาสนา

1. การละทิ้งความเชื่อเกี่ยวกับการถือผี ไม่ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี
2. มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมการแต่งงาน ไปประกอบพิธีกรรมที่โบสถ์ ไม่มีการเลี้ยงสุรา ฤกษ์ส่งตัวจะเข้าหอเวลาใดก็ได้ไม่ต้องรอเวลากลางคืนเช่นเมื่อครั้งนับถือผี และนอกจากนี้ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในงานศพ คือแต่เดิมตามประเพณีกะเหรี่ยง เมื่อมีงานศพ เพื่อนบ้านทุกคนจะไปช่วยกัน และหนุ่มสาวไปช่วยกันชอ"อ้อทา" อยู่เป็นเพื่อนบ้านศพ 3 วัน 3 คืน ก่อนนำศพไปเผาหรือฝัง แต่เมื่อนับถือศาสนาคริสต์ก็ไม่มีการชอ "อ้อทา" แต่จะประกอบพิธีตามศาสนาคริสต์แล้วนำศพไปฝัง

เอกลักษณ์ที่ยังคงอยู่ภายหลังการเปลี่ยนศาสนา

ในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง จะมีสิ่งที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้นั้นสิ่งที่ใช้แบ่งและแสดงถึงความเป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ก็คือ การมีความเชื่อเกี่ยวกับตำนานการกำเนิดของเผ่าพันธุ์ที่เชื่อว่า กำเนิดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน และการมีวัฒนธรรมเดียวกัน อันได้แก่ ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ตลอดจนการแต่งกายและภาษาเดียวกัน

เดิมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง สิ่งที่แสดงถึงความเป็นคนกะเหรี่ยง "ปาเคอะญอ" ก็คือ การมีความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดของเผ่าพันธุ์ของกะเหรี่ยงว่า เกิดมาจากการสร้างของ "ยั่ว" มีความเชื่อเกี่ยวกับการถือผี เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ มีการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี "เอาะฆะ" มีการแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า และพูดภาษากะเหรี่ยง

แต่เมื่อมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมีการรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาและมีการปรับใช้ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้นจึงทำให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไป และมีการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาใช้แทน

จากการศึกษาการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง พบว่า ภายหลังจากเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จากการถือผีแบบเดิม ไปนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์เกิดการเปลี่ยนแปลง ในวัฒนธรรมความเชื่อมากมาย

มีการละทิ้งการประเพณีปฏิบัติตามความเชื่อเดิมของเผ่าพันธุ์ เช่น การถือผีบรรพบุรุษ และการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี "เออะแอะ" ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับผีและยั่ว ในผู้ที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ แต่สิ่งที่ยังคงอยู่ก็คือ การแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า การพูดด้วยภาษากะเหรี่ยง โดยเฉพาะในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจะใช้ภาษากะเหรี่ยงเท่านั้น

ในขณะที่ในกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธจะละทิ้งความเชื่อเกี่ยวกับผี การประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี "เออะแอะ" แต่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับ "ยั่ว" ว่าชนชาติกะเหรี่ยงกำเนิดมาจากการสร้างชั้นของ "ยั่ว" มีการยอมรับวัฒนธรรมของคนไทย การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบสากลนิยม และชุดประจำเผ่า มีการพูดได้ตอบเป็นภาษาไทย

เช่นกันกับในกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี ซึ่งจะเป็นการรับทั้งของใหม่และยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีความเชื่อเดิมของเผ่าพันธุ์ เช่น ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับ "ยั่ว" ยังคงถือผี ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผี "เออะแอะ" เป็นการปรับตัวรับของใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่ละทิ้งของเดิมของเผ่าพันธุ์ เช่น การประเพณีปฏิบัติตามความเชื่อทางพุทธศาสนา ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงประเพณีปฏิบัติตามความเชื่อเดิมของเผ่าพันธุ์

จากที่กล่าวมาจึงทำให้เห็นได้ว่า การเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมความเชื่อของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แต่สิ่งที่ยังเหลืออยู่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็คือ ความเป็นคนกะเหรี่ยง ที่เป็นพี่น้องกันทั้งทางสายเลือดและความเป็นญาติเกี่ยวดอง ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร แต่ถ้าเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงด้วยกัน พวกเขาจะมีความรักต่อกัน มีความช่วยเหลือกัน พวกเขาจะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือแก่กัน ไม่ว่าจะเป็นคนที่นับถือศาสนาพุทธ ผี หรือ ศาสนาคริสต์ ศาสนาไม่ได้ก่อให้เกิดความแตกแยก หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม ถ้าจะเห็นว่ากิจกรรมในการทำไร่ทำนาก็ยังคงมีแลกเปลี่ยนแรงงานเอามื้อเอาวัน (หรือเรียกในภาษากะเหรี่ยงว่า "นาเคาะล่อชะ" และมีการแลกเปลี่ยนแรงงานและชดใช้แรงงานในการไปช่วยปลูกบ้านเรือน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า สำหรับในกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ศาสนาไม่ใช่เอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้ยึดถือ ที่ศาสนาใหม่จะเห็นตอบสนองตามความต้องการของพวกเขาได้ และแม้ว่าศาสนาใหม่ที่เข้ามาจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมความเชื่อบางอย่างของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แต่ไม่มีศาสนาใดที่จะเข้ามาเปลี่ยนความเป็นคนกะเหรี่ยงที่มีความรักและผูกพันต่อกัน และให้ความช่วยเหลือแก่กันได้ ในชุมชนเผ่ากะเหรี่ยง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย